

# FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiunilor	Correspondențele se adresează redacției
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane	Pentru publicațiuni oficiale concurse edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 coroane	„FOAIA DIECESANĂ”
„ pe 1/2 an 5 „		iacă banii de prenumerațiune și inserțiunile la
„ România și străinătate pe an 14 franci		ADMINISTRAȚIA
„ „ „ pe an 7 „		Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș

## Din Istoria Banatului Severin

### Cuprinderea Mediei la 26. Maiu.

(Continuare)

Corpul din Belgrad ajunsese în fine în 19 Iunie la Șag. La Logojel se afeptuî împreunarea cu corpul lui Neipperg, ear la Caransebeș cu cel transilvănean. Pe vastul platou de lângă *Slatina*, numit „*Câmpul Fomii*” se adunară 40.000 ostași. Conducătorul nominal al ostășimei era ginerele împăratului, ducele *Francisc de Lotharingia*, pe când conducerea faptică se încredințase mareșalului campestru *Königsegg*, persoana responsabilă pentru consecințele războiului. Întru asigurarea Banatului și întru susținerea comunicațiunii neîntrerupte cu Timișoara s'au fost separat deja în Logojel 3 regimente de cavalerie, cari, sub comanda general-maiorului contele *Pálffy*, țineau linia Logoj-Caransebeș-Slatina. Această dispoziție, anume dislocarea unei puteri atât de considerabile pentru asigurarea comunicațiunii neîntrerupte pe linia Logoj-Slatina, încă e o dovadă, că Banatul era în febrile și că Românii erau ostili Neamțului. Și așa și era, căci după mărturisirea lui *Iosif Novac*, a preotului catolic din Slatina: „la sosirea armatei imperiale satele erau aproape deșertate de locuitori”.

Ziua sântilor apostoli Petru și Pavel, adică 29 Iunie, a fost o zi de odihnă pentru ostășime. Cu ocaziunea aceasta aranjă *Francisc* și fratele seu *Carol* o vânătoare, dar se perdură în desimea pădurilor. Aranjatoriul vânătoarei a fost *Petru Vancea*<sup>1)</sup> din Bu-

coșnița. Observând densusul rătăcirea prinților s'au dus, dimpreună cu alți tovarăși, ca să-i caute, și *Vancea* avu norocul să-i afle. Acum însă nu putea să-i conducă pe aceeaș cale, fiind-că Turcii înaintaseră într'aceea și desimea pădurilor ascundea mulțime de dușmani. *Vancea*, care din escursiunile sale de spionaj cunoștea toate potecile acestui ținut, la povățuit pe o cale lungă și fatigioasă peste culmea *Ratcoanii*. Semenic, prin valea *Polomului* la *Tâlva de soc*, și d'aci peste *Răchita*, *Măgura*, *Chiciora* și prin valea *Slatinei* la o colină d'asupra *Slatinei*, de unde se vedea tabera așezată în *Câmpul Fomii*. În locul unde s'au odihnit prinții s'a ridicat mai târziu biserica catolică de astăzi din *Slatina*.

### Bătălia dela *Cornea*, 4 Iulie; recucerirea Mediei la 9 Iulie.

În 2 Iulie înaintară Austriecii, câtră dealul *Domășnei*, ciocniindu-se neînecat cu cete turcești, de care clocotiau pădurile. Marșul prin cheile *Armenișului* ale *Teregovei* era anevoios și cerea multă precauțiune. Greul armatelor turcești ocupară dealurile de lângă *Cornea* și din mulțimea corturilor și a stindardelor se vedea, că puterea lor era considerabilă. Austriecii vându-i se așezară în ordine de bataie. Aripa stângă ținea platoul pe lângă *Cornea*, cea dreaptă „*Turcii Morți*”, ear centrul ridicăturile, cari formează cumpăna apelor între *Timiș* și *Bela-Reca*. O vale afundă despărția beligeranții.

Prințul de *Hildburghausen* cunoșcî însemnătatea unui deal dela aripa stângă și cu învoirea lui *Wallis* aduse aici 5 batalioane infanterie și artilerie suficientă; la porunca lui *Königsegg* înse, revocându-se aceste dispozițiuni rămăseră întru apărarea acestui punct însemnat numai 100 de infanteriști și tot atâta dragoni.

<sup>1)</sup> *Petru Vancea* a fost sergent la o companie bănățeană de panduri, ear nu capitan de haiduci, după cum afirmă unii scriitorii, ceea-ce se dovedește prin 2 pasapoarte din 1737, care le-au păstrat fiul seu *Iovan*, maior pensionat în Logoj. Pasapoartele le-au estradat administrațiunea provincială și viceguvernorul Banatului, contele *Scotti*, pe sâmba lui *Petru Vancea* și a celor 12 tovarăși, cari faceau servii de spionaj și raportau despre mișcările Turcilor din iarna anului 1737 spre 1738. Prin patenta d'cto Cornia 1738, a ridicat *Francisc* pe sergentul *Petru Vancea*, pentru serviiți avantajoase, prestate de mai multe ori în contra Turcilor, la rangul de sublocotenent al pandurilor din Banatul timișan. Comisiunea aulică pentru Banat dispune prin ordinațiunei din 28 Aprilie 1754, ca sublocotenentul de panduri *Petru Vancea*, să fie pentru totdeauna staționat în *Jupalnic* (lângă *Orșova*), să

contragă sub comanda sa cei 22 plăși din districtele *Caransebeș* și *Orșova*, numărul lor să-l ridice la 27 și să-i întrebunțeze pentru serviiți d'alungul graniței. Prin rescriptul deputațiunei aulice banatolice din *Viena* (25. Maiu 1754) l-a denumit împărăteasa *Maria Terezia* de căpitan al plășilor. *Petru Vancea* a reposat la 1776 în *Caransebeș*, ear fiul seu în *Logoj* (1843) ca maior pensionat și nobil unguresc. (Din manuscriptul: *Istoria regimentului confiniu romanobanatic Nr. XIII*).

Observând Turcii cele petrecute pe deal năvăliră asupra aripei din stânga. Asaltul fu atât de vehement, încât, pe lângă toate succursele, austriei nu putură să reziste. Încurajați de primul succes dusmanii atacă, sparg centrul și străbat chiar în cvartirul general, unde după vechiul lor obicei începură să jăfnească și să facă pradă. Generalul Philibert alergând aci cu un regiment de chirasiri, îi respinse și puse capăt succeselor turcești. Cu mai mult noroc s'a luptat aripa dreaptă, condusă de ginerile împăratului. Austriei uciseră atâta mulțime de Turci, încât d'atunci acele locuri sunt numite: „*Turcii Morți*“. Aripa dreaptă decise lupta. Turcii fugiră în rușul capului pe întrecăga linie, lăsând în mâinile învingătorilor 5 tunuri, proviant și munițiunea toată. Bătălia a ținut dela 1—5 oare după amiază<sup>1)</sup>.

Numerul inamicilor nu se poate constata cu siguranță, dar la tot cazul au stat în foc cel puțin 15.000, din care 2 mii au rămas morți pe câmpul de luptă. Trupele imperiale au avut pierderi mai simțitoare decât Turcii, căci numai în jurul castrilor s'au aflat 1200 capete tăiate, 43 ofițeri morți și 47 răniți. Din cauza numeroaselor pierderi și a unei ploii torențiale le-au fost cu putință să se retragă neconturbati și să se concentreze în Media 20.000 de ostași.

Ajunghind Austriei în 9 Iulie la Media înțeleseră, că Turcii au fugit în rușul capului spre Orșova. Efectul învingerii dela Cornea a fost pentru ei atât de deprimătoriu, încât nu cutezară să reziste, ba chiar garnisoana Mediei, constătătoare din 2000 ianiceri și 300 spahii, capitulă în aceeași zi.

În 10 și 11 Iulie, pe când Austriei tândăliau cu luarea în posesiune a fortificațiunilor din Media, îi surprinse rapoartele colonelului Kehrenberg, că Turcii au ridicat în pripă, asediarea cetății Ada-Laleh și că au părăsit castrile, lăsând tunurile munițiunea și proviantul în mâinile creștinilor.

Königsegg n'a priceput situațiunea; în loc să arunce repede cavaleria în urma inamicilor aduși în disordine și să cuprindă Orșova, preferă a-și întocmi batalioanele, ca să fie cu atât mai sigur de biruință.

În aceeași căpătând Turcii succurse proaspete, se reculeseră de spaima, care le intrase în oase, și pe când coloanele imperiale înaintau cu gravitate spre Orșova (14 Iulie), le veni știrea neplăcută, că inamicul a apărut iarăși. Acțiunea Austrieilor era întârziată cu mult prea întârziată.

(Va urma)

## Când s'a întemeiat orașul Caransebeș și ce știm din trecutul lui?

(Continuare)

12. *Dimitrie Stoian și soția lui Ana, născută Căltiun* dăruiesc la 1898. 2 steaguri roșii de damast și la 1903. 2 candelă de argint de China.

<sup>1)</sup> Remășițele bine conservate a unei redute, care dominează valea, ce se întinde dela *Poarta orientală* d'alungul căii ferate, dimpreună cu dealul pe care s'a petrecut încăierarea din centru, formează astăzi proprietatea Domnului Ilie Curescu.

13. *George Stan, soția lui Parascheva și fiul lor George, Ioan*, sirguincioșii parochieni dăruiesc la 1895. un rând complet de ornate bisericesci pentru slujba de toate zilele, în valoare de 100 coroane. Tot dinșii dăruiesc bisericii un analog și acoperământul de pe el din catifea roșie, brodat cu icoana Sf. Nicolae, în valoare de 60 coroane. Acoperământul e de toată frumseța; ear în ziua Cuvioasei maicei Parascheva din 1903. dăruiesc icoana acelei Preacuvioase desemnată pe tinichea.

14. *Meseriașii români din Caransebeș* dăruiesc la 1898. un steag vînat de damast cu panglică roșie și cu icoana Sf. martir George. Steagul e de toată frumseța. Tot meseriașii români dăruiesc la anul 1901. două sfeșnice mari de argint de china. Unul e așezat la tronul Născătoarei de Dumnezeu și altul înaintea iconostasului din despărțământul bărbaților. Ambele sfeșnice formează podoaba casei Domnului. Măestrii Petru Suciu și Mihai Săbău dăruiesc la anul 1899. două marșale de metal, la steagul măestrilor.

15. *Ana Ferenczi, născută Giuran* din Caransebeș dăruiesc bisericii la 1886. un steag de matoric noagră cu icoana Sf. Fecioare Maria de o parte, ear de altă parte cu icoana Sfintei Ana. Acest steag se folosește la toate înmormântările.

16. *Petru Răbăgia, econom din Caransebeș* dăruiesc la 1899. un sfeșnic de argint de china cu 3 brațe. Tot D-Sa a lăsat să se lege o evanghelie în catifea roșie, ornamentată cu ferecături de metal galvanisate.

17. *Ioan și Solomia Guia* dăruiesc bisericii un sfeșnic de argint de china și icoana Învierii desemnată pe tinichea în cadre aurii.

18. *Catalina Stamatovici din Caransebeș* dăruiesc bisericii la anul 1903. 2 sfeșnice de argint de China, de toată frumseța.

19. *Evlaviosul episcop Ilie Pătrău și soția lui Maria* dăruiesc la anul 1897 mormântul Domnului, desemnat pe damast roșu în valoare de 150 coroane. Acest epitafiu este asemenea de toată frumseța. Tot D-lor dăruiesc bisericii la anul 1895. o evanghelie cu litere latine în valoare de 40 coroane. Au lăsat să o lege pe spesele lor în catifea roșie și să o ferece cu argintăria luată de pe altă evanghelie.

20. *Ioan Fumanca din Caransebeș* dăruiesc la 1898. o cădelniță de argint de china în valoare de 30 coroane.

21. *Nicolae Todorovici din Caransebeș* dăruiesc la anul 1903. o cruce de argint de china în valoare de 50 coroane cât se poate de frumoasă și cu menirea de a fi așezată pe pistol.

22. *Ioan Peța și soția lui Elisaveta* dăruiesc două cununi de metal pentru miori și un păhar de argint, numit păharul de obște, din care se

împărtășese mirii la cununie. Darurile acestea le-au făcut la 1883 din incidentul căsătoriei ficei lor Ecaterina, măritată Pușcariu.

23. *Reuniunea oficianților* din loc a donat bisericii 820 coroane din incidentul împlinirii unui pătrariu de veac dela înființarea ei.

24. *Tot reuniunea oficianților (Beamtenverein) și prima casă de păstrare* din loc în decurs de 20 de ani a daruit în tot anul câte 20, 30 și 40 coroane casei bisericii, pe seama copiilor săraci dela școala română confesională din loc.

25. *Maria Velculescu*, iubitoarea de biserică dăruiesc la 1897 un măsai mare (acoperemânt) pentruristol, brodat foarte frumos, în valoare de 40 coroane.

26. *Ana, soția cetățianului Petru Deregătoriu din loc*, acum moartă, donează bisericii 2 stihare preoteșci de chinariu cu dantele, în valoare de 20 coroane și icoana maicei Domnului cu fiul în brațe, zugrăvită de pictorul academic Popescu, pe când lucra la portretul episcopului repausat, Ioan Popasu.

27. *Smerita văduvă Maria Novacescu din loc* donează la anul 1894. două măsai albe de chinariu în valoare de 12 coroane.

28. *Evlavioasa Elena Căpeț din loc* dăruiesc bisericii un acoperemânt de pânză albă pentruristol.

29. *Nicolae Bălcean* dăruiesc un acoperemânt de pânză albă pentruristol.

30. *Văduva Persida Creța din loc*, dăruiesc un acoperemânt de pânză albă pentruristol.

31. *George și Anastasia Răduși din loc*, donează în 1903. un măsai alb pentruristol.

32. *Alexandru Băescu* cojocariu din loc dăruiesc acoperemântul de catifea de pe tetrapodul din despărțemântul bărbaților.

33. *Maria Hurduzău* din loc dăruiesc bisericii 2 ștergare.

34. *Smeritul parochian Radu Belcota* din loc dăruiesc în 1895 un steag roșu de damast pentruripizi în valoare de 100 coroane și pe spesele proprii reparează steagul dela ripizile vechi.

35. Domnul președinte al comunității de avere *Ilie Curescu* donează un covor în valoare de 20 coroane.

36. Smerita preteasă Doamna *Sofia Stoian* dăruiesc la anul 1895. un măsai negru de rips cu care se acopere masa la săvârșirea părăstăselor și un serviet de pânză brodat, ambele în valoare de 12 coroane.

37. Familia *Ilie Moaca* donează bisericii în 1896. 25 metrii de rips negru în valoare de 30 coroane.

Credincioșii bisericii gr. or. rom. din Caransebeș s'au întrecut între sine a dăruii sfintelor biserici felurite icoane, parte desemnate pe lemn parte pe tinichea. Numele scris pe icoane ne

vestesc dăruitorii. Se pare că aceste icoane au fost așezate pe la jețuri, ca să se vadă de cine este ocupat jețul.

Murind proprietarii, icoanele s'au luat dela jețuri și se păstrează în altariu împodobindu-se cu ele părății altariului. Dăruitorii icoanelor sunt următorii:

38. *Barbu Ponoran* dăruiesc icoana mare de lemn a Mântuitorului nostru Iisus Christos.

39. *Dimitrie Răbăgia* dăruiesc icoana mare de lemn a Preacuratei Fecioare Maria.

40. *Petru Maierințu* dăruiesc icoana mare de lemn a Sfântului marelui mucenic George.

41. *Iosif Deregătoriu*, carele a ridicat și o cruce de peatră în strada bisericii, dăruiesc icoana mare de lemn a celui dintre Sfinți Părintelui nostru Nicolae dela Mira Lichiei, făcătoriu de minuni. Toate aceste 4 icoane de aceeași formă și mărime au fost așezate oare când ca icoane împărătesci pe templa de piatră a bisericii Sf. George înlocuită prin tēmpla sculptată în lemn la anul 1863. Astăzi se pastrează în altariu.

42. *Barbierul Iosif Iovan* dăruiesc icoana încoronării Preacuratei Fecioare desemnată pe pânză la 1836 și în cadre de lemn.

43. *Mihai Vervescu* și soția lui Talia dăruiesc la 1841 icoana încoronării Preacuratei desemnată pe pânză și în cadre de lemn.

44. Tatăl nostru în ilustrațiuni dăruită și pictată de *Trifon Achimescu* la 1842. E încadrată în rame de lemn.

45. *Stana Zugrav* dăruiesc la 1841 icoana nașcerii Domnului Iisus Christos desemnată pe tinichea.

46. *Elisaveta Loga* dăruiesc la 1848 icoana ce represintă visita Fecioarei Maria la rudenia sa Elisaveta, desemnată pe tinichea.

47. *Achimescu* dăruiesc la 1852 icoana Preacuratei Fecioare Maria cu Iisus în brațe desemnată pe tinichea.

48. *George Catulescu* dăruiesc icoana desemnată pe tinichea la 1853 care representă pe Iisus și Samarineanca la fântână.

49. *Natalia Neagoe* dăruiesc la 1853 icoana Bunei-Vestiri desemnată pe tinichea.

50. *Ianăș Georgevici* dăruiesc la 1854 icoana pogoririi Duchului sfânt desemnată pe tinichea.

51. *Ioan Stoicovici* a dăruit icoana Întrării în biserică desemnată pe tinichea la 1857.

52. *Ioan Măran* dăruiesc la 1857 icoana Sf. Dimitrie desemnată pe tinichea.

53. *Pavel Bona* dăruiesc la 1857 icoana Botezului Domnului desemnată pe tinichea.

54. *Petru Bona* neguțetoriu dăruiesc la 1859 icoana Sf. Apostoli Petru și Pavel desemnată pe tinichea.

55. *Naum Cârpan* dăruiesc la 1860 icoana Sf. George desemnată pe tinichea.

56. *Emilia Sîrbu* dăruiesce la 1860 icoana Maicii Domnului între archangelii Mihail și Gavril desemnate pe tinichea.

57. *Ioan Brancovici* neguțătoriu dăruiesce la 1860 icoana Schimbării la față desemnată pe tinichea.

58. *Dimitrie Sporia* dăruiesce la 1871 icoana Întrării lui Isus în Ierusalim desemnată pe tinichea.

59. *Mihai Dunei* dăruiesce la 1863 icoana Sf. apostol Petru și Sfantului părinte Nicolae desemnată pe tinichea.

60. *Elisaveta Crăciunescu* dăruiesce la 1863 icoana Bunei-Vestiri desemnată pe tinichea.

61. *Ana Popovici* dăruiește la 1865 icoana archangelilor Mihail și Gavril desemnată pe tinichea.

62. *Persida Micu* dăruiește la 1866 icoana Adormirii Născătoarei de Dumnezeu desemnată pe tinichea.

63. *Teodor Popovici* cojocariu dăruiește la 1869 icoana sfinților împărați Constantin și Elena desemnată pe tinichea.

64. *Dimitrie Răbăgia* dăruiesce icoana Întem-pinaroa Domnului desemnată pe tinichea.

65. *Iova Ostoia* dăruiesce icoana Înălțării Domnului desemnată pe tinichea.

66. *George Ciacovan* dăruiesce icoana Dumineca Tomei desemnată pe tinichea.

67. *Vasile Vasilevici* dăruiesce icoana Sf. Trei Erarchi desemnată pe tinichea. Tot Vasile Vasileviciu a dăruit în anul 1804. 2 icoane mari de lemn, icoane pentru templă și anume icoana Domnului nostru Isus Cristos și a Sflui Ioan Botezătorul, precum ne spune inscripția de pe una d'între icoane: „S'au făcut acestea 2 icoane cu cheltuiala robului lui Dumnezeu Vasile Vasileviciu Brașovanu Jsa Dlui Marta Călniceasca S. T. 2. 1804“.

68. *Ioan Vasilevici* neguțătoriu dăruiesce icoana archangelilor Mihail și Gavril desemnată pe tinichea.

69. *Ilie Ostoia* neguțătoriu dăruiesce icoana prorocului Ilie desemnată pe tinichea.

70. *Iova Poșta* neguțătoriu dăruiesce icoana Născerei Născătoarei de Dumnezeu desemnată pe tinichea.

71. *Ecaterina Poșta* dăruiesce icoana Preacuratei Fecioare cu fiul în brațe, desemnat pe tinichea.

72. *Mihail Loga* dăruiesce icoana „Bunavestire“ desemnată pe tinichea.

73. *Păun Bagiul și fiul său Vasile* dăruiesc icoana Născerea lui Isus Cristos desemnată pe tinichea.

74. *Elisabeta Biju* a dăruit icoana Preacuratei cu fiul în brațe desemnată pe tinichea.

75. *Maria Biju* a dăruit icoana archangelilor Mihail și Gavril desemnată pe tinichea.

76. *Maria Uzoni* a dăruit icoana Sf. Treimi desemnată pe hârtie încadrată în rame aurii.

77. *Ecaterina Popovici* a dăruit în 1875 icoana Preacuratei cu fiul în brațe.

78. *Alca Borlovan* a dăruit la 1893 icoana Preacuratei cu fiul în brațe, desemnată pe tinichea.

79. *Dimitrie Dona* a dăruit la 1901 icoana Înălțării Sf. Cruci desemnată pe tinichea.

80. *Monacha Emanoila* a dăruit la 1891 icoana Preacuratei cu fiul în brațe, desemnată pe hârtie încadrată.

81. *Doamna Terezia Nina Brancovici* dăruiesce 21 icoane de ale prasnicele desemnate pe tinichea.

82. *Ioan Moșu* dăruiesce icoana Sf. apostoli Petru și Pavel precum și icoana Sf. George, ambele desemnate pe tinichea și în cadre aurii.

83. *Ioan Sêrb* dăruiesce icoana Născerei Sf. Ioan Botezătorului, desemnată pe tinichea. Această icoană se află în biserica Sf. Ioan Botezătorul.

84. *Eftimie Biju* dăruiesce icoana Sf. Nicolae (1859) desemnată pe tinichea. Și această icoană se află în biserica Sf. Ioan Botezătorul. Tot acest Eftimie Biju a lăsat să se zugrăvească pe spesele sale icoana sf. Treimi deasupra portatului dela curtea bisericii Sf. George la 1839.

85. *George Băieș* dăruiesce la 1789 icoana Sf. Ioan Botezătorul desemnată pe lemn și de prezent se află în biserica Sf. Ioan Botezătorul.

86. *Lazar Gărdanovici* a zugrăvit pe placă de aramă icoana Maicii Domnului la 1797. Probabil că el a dăruit-o bisericii. Icoana de prezent se află la proscomidia bisericii Sf. Ioan.

87. *Marele proprietariu din Rugi cu numele Petrovici* a dăruit lemnul de lipsă la ridicarea piramidei acoperite cu aramă de pe turnul bisericii Sf. George la 1832; iar la 1839 tot acest proprietariu a dăruit un jeț în despărțământul bărbaților.

88. Evlaviosul epitrop George Căpeț cu soția lui Elena au ridicat în strada bisericii la 1903 o cruce de marmoră albă în locul crucii ridicate odinioară de iubitorul de biserică, repositul Iosif Deregătoriu și Ioniță Mihaiu, vulgo a Macrii.

#### IV

*Consemnarea legatelor făcute bisericii gr. or. române din Caransebeș, a persoanelor, cari au făcut legatele, apoi indegetarea zilelor când, au să se facă părăstasele obligate pentru fericita odihnă.*

1. *Iconia Pinter* 7 Ianuarie 1876. 400 cor.  
2. *Ioan Popovici (Andrica)* 7 Ianuarie 1898. 400 cor.

3. *George și Iulia Săgertău* 10 Ianuarie 1884—1885. 400 cor.

4. *Elisaveta Peța* 22 Ianuarie 1893. 1000 cor.

5. *Ioan Peța* 5. Februarie 1896. 1000 cor.

6. *Teodor Sîrbu* Sâmbătă septămăna I. din Paresimi 400 cor.

7. *Ilca Buru* Sămbăta Floriilor în fiecare an (1876) 400 cor.

8. *Ioan Stoicovici* 21. Iunie 1875. 400 cor.

9. *Traian Doda* 24 Iunie 1895. 600 cor.

10. *Dimitrie Peța* 27 Iunie 1876. 400 cor.

11. *Petru Moșu* 29 Iunie 1897 400 cor.

Pe lângă acest legat a mai edificat o cruce de piatră în strada Timișorii, în imediata apropiere de spitalul militar. Pentru renovarea și respective repararea acestei cruci a mai lăsat o fundațiune de 50 coroane. Până când vor fi la viață membrii din familia lui Petru Moșu, vor avea să îngrijască de bună starea crucii.

12. *Ana Dereghătoriu* 29 Iunie 1894. 1200 cor.

Din această sumă sau destinat 400 coroane pentru fondul dotațiunii preoților din Caransebeș 600 coroane, pentru părăstasul, pe care preoțimea locală au se-l facă în fiecare an la 29 Iunie și 200 coroane ca fond neatacabil din interesele cărora se va plăti în fiecare an pentru, susținerea mormântului în stare bună.

13. *Mihai Armașescu* 400 cor. pentru ca în fiecare an la 7 Ianuarie se i-se facă părastas pentru fericita odihnă.

14. *Ioan și Elisaveta Marin* 29 August 1894 800 cor. Din aceasta sumă 400 coroane pentru ținerea parastaselor obligate în fie care an; 200 coroane pentru fondul preoților din Caransebeș și 200 coroane ca fundațiune neatacabilă pentru susținerea în stare bună a mormântului familiar.

Răpusata Elisaveta Marin a lăsat să se zugrăvească până s'a aflat la viață icoana Sf. George pe frontispiciul bisericii Sf. George pentru suma de 180 coroane, apoi icoana Sf. arhangeli Mihail și Gavril pe frontul bisericii Sf. Ioan cu suma de 60 coroane.

A făcut apoi o fundațiune de 20 coroane pentru repararea icoanei Sf. George de pe frontul bisericii.

15. *Nicolae Brancovici* 10 Septemero 1899 400 cor.

16. *Dimitrie Miculescu* 26 Octomvre 1886 a lăsat ca fundațiune bisericii casa proprie, carea valorează 5000 cor.

17. *Kosif Seracin* 26 Decembre 1886. 400 cor.

17. *Mathei Lichtneckert romano-catolic și familia* a făcut la anul 1896 o fundațiune de 200 coroane, din care 100 coroane pentru fondul preoțesc.

19. *Spiridon Găioară* lasă ca fundațiune 100 coroane, din carea sumă 50 de coroane pentru fondul preoțesc.

(Va urma)

## Lecțiuni din Religieune

„Dr. P. Barbu: Istorioare biblice....“

### I. Creațiunea — Protopărinții

#### 1. Îngerii

##### *Ținta*

Vom vorbi despre îngerii.

##### *I. Analisa*

Ce știți voi despre îngerii? Când am vorbit despre îngerii? (Cf. ist. „Cuvântul lui Dumnezeu“, apoi „Nascerea lui Isus“ și „Învieria lui Isus“. Când și cine va fi făcut pe îngerii...? Cine a făcut lumea? Dumnezeu. Ce este lumea? Ceriul și pământul și toate câte sunt în trânele. (Cf. ist. „Idolii“.) Înainte de a face ceriul și pământul, a făcut Dumnezeu pe îngerii. Îngerii sunt ființe, cari nu au corp. Din ce am zis că se compune omul? Din corp și din suflet (Cf. ist. „Sacul“). Ce poate să facă sufletul omului? Să gândească, să voească.... Ce se întâmplă cu sufletul după moarte? Trăește în altă lume, e nemuritoriu. Îngerii încă sunt numai suflet, *duhuri*, cu minte, lumiantă cu voință cărată și nemuritori.

Când am vorbit la nascerea și invieria lui Isus despre îngerii, cui am zis, că s'au arătat ei acolo? Păstorilor, muierilor. Cum? În chipuri de oameni. Aceasta așa a voit-o Dumnezeu.

Ascultați acum, ce vă povestesc eu despre îngerii.

##### *II. Sintesa*

*Predarea istorioarei și reproducerea.*

*Aprofundarea:* Cine a făcut pe îngerii? Dumnezeu.

Dacă Dumnezeu a făcut pe îngerii, ce le este El îngerilor, Tatăl lor. Și încă ai cui tată mai este Dumnezeu? Al tuturor, al lumii întregi. Cum trebuie să vă purtați voi față de părinții vostri? Să-i cinstim, să-i ascultăm. să împlinim poruncile lor... Cum trebuie să se arate îngerii față de Dumnezeu? Ascultători, supuși.... Dar oare toți copiii ascultă de părinți...? Ce fac unii copiii? Se mânia, se ceartă cu părinți, nu-i ascultă.... Așa au făcut și unii îngerii... Cum s'au arătat prin aceasta unii îngerii față de Dumnezeu? *Neascultători*. Ce i-a îndemnat pe ei la neascultare? *Sumeția, mândria*. Despre cari oameni zicem, că sunt sumeți sau mândri? Despre cei făloși, cari nu stau de vorbă cu oricine... În ce se vor fi arătat unii îngerii sumeți? Vor fi zis că Dumnezeu n'are să le poruncească lor, sau vr'unii vor fi voit să se arate mai înțelepți, mai puternici de cât Dumnezeu... Cum a pedepsit Dumnezeu pe îngerii sumeți? I-a aruncat în *iad*. Ce este iadul? Un loc unde e numai chin și frică — lumea cealaltă — și unde ajung și sufletele celor păcătoși. Cum se mai numesc îngerii aruncați în iad? *Diavoli, draci*.

##### *III. Asociația*

a) Să facem o asemănare între îngerii și diavoli. Întru cât se pot asemăna diavolii cu îngerii? Ce au fost diavolii? Îngerii. Adecă, ce fel de ființe? Nevăzute,

duhuri. Dar acum ce fel de ființe sunt diavolii? Tot duhuri. Ce fel de ființe sunt îngerii? Duhuri. Prin ce se deosebesc însă diavolii de îngeri? Ce fel de duhuri sunt diavolii? Duhuri rele, necurate. Dar îngerii? Duhuri bune, curate. Cum se poartă îngerii și cum se poartă diavolii față de oameni?... Cine ne poate scăpa de diavoli? Dumnezeu și îngerii. Pe cine trimite Dumnezeu, ca să ne apere de diavoli? Pe îngeri. Ce trebuie să facem noi, ca să ne trimită Dumnezeu îngerii să ne apere....? Să ne rugăm... Pe cine trebuie să mai rugăm, ca să ne vină în ajutoriu și să ne ferească de rele? Pe îngeri. Fiecare om își are îngerul său păzitoriu; cum vei zice tu deci către îngerul tău....? *Îngerul meu.... păzeste-mă....* Vă spun eu o rugăciune către îngerul păzitoriu:

*„Înger, îngerul meu,  
Roagă-te lui Dumnezeu....“  
etc. etc.*

(Rugăciunea se memorisează).

b) Cu cine se pot asemăna diavolii? Gândiți-vă la istorioarele, ce le-ați învățat în anul trecut!... Cum s'au arătat diavolii față de Dumnezeu? Mândri, sumeți. Cine s'a mai arătat mândru, sumeț? Principele închipuit, fiul de împărat, urieșul, care zicea că nu este Dumnezeu. (Cf. istorioarele: „Pustnicul“, „Plugarul“, „Vespii“.) Ce i s'a întâmplat principelui, fiului de împărat, urieșului, îngerilor sumeți?... Cum a pedepsit Dumnezeu pe urieșul sumeț? Cu moarte. Dar pe îngerii sumeți? Cu chinuri grele în iad. Ce face Dumnezeu cu toți cei mândri sau sumeți? Îi pedepsește. Această ni-o însemnăm prin vorbele: „*Dumnezeu stă în contra celor mândri*“ (I. Petru 5, 5).

#### IV. Sistemizarea

- a) *„Înger îngerul meu....“*  
b) *„Dumnezeu stă în contra celor mândri“.*

#### V. Aplicarea

Care este cel dintâiu păcat ce s'a făcut în lume? Sumeția sau mândria. Ce le putem zice celor ce se sumețesc? „*Dumnezeu stă în contra....*“

Isus Cristos a zis despre diavoli: „*Acest soiu un se poate alunga decât prin post și rugăciune*“ (Marcu 9, 29). Cum sunt a se înțelege vorbele acestea?....

Din „Carte de cetire II“ de Popescu-Șpan se cetește piesa „Cătră îngerul păzitoriu“. (Cf. și sentințele dela pag. 49 a aceleiaș cărți).

### 2. Facerea lumii

#### Ținta

Cine a făcut lumea? Dumnezeu. Acum să vedem: *cum a făcut Dumnezeu lumea.*

#### I. Analiza

Ce înțelegem sub „lume“? Ceriul, pământul.... Ce a făcut Dumnezeu mai întâiu? De ce avem noi lipsă mai întâiu, când voim să facem ceva? De materia, din care avem să facem un lucru oarecare (d. e. ca

să putem face o casă ne trebuie peatră, cărămidă, var, lemn etc....) Dumnezeu însă nu avea nimica; ce trebuia el deci să creeze mai întâiu? Totul, materia, (pământ, apă, aer, etc.) din ce apoi a făcut lumea. Noi știm ce a făcut Dumnezeu la început (din istorioara „Îngerii“) *Întru început a făcut Dumnezeu ceriul pământul.* Adecă materia, din care avea să facă lumea. De unde a avut Dumnezeu materia lumii? A făcut-o din nimica, a creat-o. Dumnezeu a făcut așa dară mai întâiu *materia lumii.* Când voim noi să facem o casă, o masă, un pat, etc. și avem materia de lipsă, aceea stă încă grămadă, amestecată; ce trebuie deci să facem cu ea?.... Așa a fost și cu *materia lumii.* Pământul, aerul, apa... formau un amestec fără rost (*adâncul*). D'asupra acestui *adânc* era întunec. Lumea n'a fost așa dară totdeauna așa frumoasă, cum e acum. A fost un timp, când nu se afla pe pământ nici o casă, nici un om, nici un animal, nici o plantă... Cum era deci pământul? *Pustiu.* Pe ceriul nu se vedea soare, lună, stele... nu se vedea nimic, — totul era pătruns de întunec.

Cine ar fi putut trăi atunci pe pământ? Nimenea. Pentru ce? Pe pământ era o învâlmășală mare: apa, era amestecată cu pământul uscat, pretutindeni era noroiu, tină... Cum era deci pământul? *Pământul era netocmit.* Și dacă ne mai gândim și la aceea, că pe pământ era întunec mare și pământul nu se putea vedea, cum mai putem zice că era pământul? *Pământul era nevăzut.* Așadară pământul era nevăzut și încă? *Pământul era nevăzut și netocmit.* Și ce era deasupra adâncului? *Și întunec era de-asupra adâncului.*

*Reasumare:* Dumnezeu a făcut mai întâiu *materia lumii.* Materia lumii a făcut-o din nimic, adecă a creat-o. Materia lumii la început era un amestec fără rost — *adâncul.* Deasupra adâncului era întunec. Pământul era *nevăzut și netocmit.*

Ce trebuia să facă Dumnezeu cu materia lumii, ca să poată face din ea lumea?... (Ce trebuie să facă omul care voiesce să zidească o casă, să facă masă, un scaun etc. cu materia grămadită, amestecată?) S'o pună în ordine, s'o reguleze.... Afară de materie, de ce mai are omul lipsă, când voiesce să facă ceva? De timp, de unelte, de putere.... Dar Dumnezeu după ce avea materia lumii, de ce va fi mai avut lipsă, ca să facă lumea?....

Se vedem!

#### II. Sintesa

a) Predarea alineeii prime.

*Reproducerea:*

*Aprofundarea:* Ce a făcut Dumnezeu mai întâiu? Ceriul și pământul. Adecă? Totul, materia lumii. Cum era materia aceasta? Amestecată și pătrunsă de întunec. Cum era pământul? Nevăzut și netocmit. Pentru ce era *nevăzut*? Pentru că era întunec mare. Când e întunec la noi? Noaptea. Pentru ce era pământul *netocmit*? Pentru că apa, uscatul, aerul, erau amestecate unele cu altele. Din acest amestec de pământ, apă... a făcut Dumnezeu lumea în 6 zile.

b) Oare ce va fi făcut Dumnezeu în ziua primă... ? Închipuți-vă pivniță veche, părăsită... Ce se află în privința aceea pe jos ? Petrii căzute din zid, din plafon, năsip, var... Ați putea voi să intrați într-o astfel de pivniță ? De ce nu ? Ce trebuie să aveți, ca să puteți merge în lăuntru ? *Lumina*.

Pentru ce lumină?... De ce era deci trebuință și pe pământ, când era pătruns de întunec și necunoscut ? De lumină. Ce va fi făcut dară Dumnezeu în ziua primă ? *Lumina*. Ascultați cum a făcut Dumnezeu lumina !

*Predarea alineei a doua și reproducerea.*

*Aprofundarea :* Ce a făcut Dumnezeu în ziua primă ? Era acum lumina și întunecul tot amestecat ? Nu, ci erau despărțite unele de altele. Cum a făcut Dumnezeu lumina ? A zis numai : „Să fie lumină ? Și au ajutat ceva aceste trei vorbe ? Da, căci s'a făcut lumină. Dar dacă zicem noi să fie lumină se face lumină îndată ? De ce aveți voi trebuință, când voiți să faceți lumină ? Spune N ! Trebuie să aduc lampa luminarea și aprinjoarele, trebuie să trag cu aprinjoara pe șcăntula cu aprinjoare și să aprind luminarea ori lampa. Așa merge în grabă ; însă dacă lipsesc ceva în lampă, ce trebuie să mai faci ? Să torn petrolu în lampă. De ce avem noi așadară trebuință, ca să facem lumină ? De unelte (lampa, lumina,) de materie (aprinjoarele, petrolul) și de timp (pană aprind o aprinjoară, pană torn petrolu în lampă...) Cât timp i-a trebuit lui Dumnezeu... ? Ce unelte, ce materie ? Nimic. Din toate acestea ci o vorbă : „Să fie“. De ce a făcut Dumnezeu mai întâiu lumina Oare este ea bună și folositoare oamenilor ?

c) Pământul era acum luminat, dar facerea lumii nu era încă terminată. Anume ce lipsea ? Ce va fi făcut Dumnezeu în ziua a doua ? Bolta cerească albastră frumoasă, era făcută, dar de pe pământ nu se va fi putut vedea. Pe pământ încă era o ceață groasă așa cum e toamna și carna câte odată pe aici pe la noi.

De ce nu se poate vedea câte odată cerul frumos și albastru ? De *nori*, de *ceață*. Din ce se formează ceața ? Din apă. Anume ? Sara sau dimineața, ce se vede deasupra lacurilor ? Aburi de apă. Aburii aceștia sunt beșicuțe de apă foarte mici, cari implăștiindu-se pe câmp formează ceața. Aburii aceștia — ceața — sunt purtați de *aer* — *vânt* — și dacă se ridică în sus atunci ceața, care se vede pe sus are numirea de *nori*. Așa dară și norii ca și ceața sunt compuși din ce ? Din beșicuțe de apă, din aburi. Aburii din noi de multe nori se prefac în stropi de apă și apa cade iarăș pe pământ. Ce zicem noi atunci ? *Plouă*. De ce sunt răzimați norii, cine-i poartă pre sus ? *Aerul*. Ce e mai greu aerul sau norii ? Aerul e mai greu iară norii sunt mai ușori de cât aerul, de aceea aerul poartă norii. Aerul e așadară un purtătoriu tare al norilor, o *tărie*, ce desparte apa din nori de apa de pe pământ. Ce se află deasupra de cerul cu norii. Bolta albastră pe care se vede soarele, luna, stelele.

Între ceru și pământ, între apă și uscat, nu era așadară nici un hotar ; toate erau încă amestecate ; pământul era încă tot *netocmit*. Apa de pământ era încă amestecată cu ceața, cu norii și cu aerul. Ce trebuia deci să se întempe ? Despărțirea aerului de ape, și despărțirea apei de ceață și de nori. Să vedem cum s'a întemplat acest lucru !

(Va urma)

## Varietăți

**Astra.** Ilustritatea Sa Domnul Alexandru Moconyi a abzis de postul său de preșdinte al Asociațiunii. Iată scrisoarea de abzicere :

„Onorat comitet central ! Precum o știe onoratul comitet central, în urma stării slăbite a sănătății mele — spre viul meu regret — deja de mult nu mi-a fost posibil a împlini agendele mele ca president al Asociațiunii, și după-ce nici pe viitoriu nu am prospecte mai bune, cu părere de rău mă ved îndemnat a mă *retrage din acest nobil oficiu*, care mi-ă servit spre mare distincțiune.

Rog deci, ca onoratul comitet central să binevoască a lua act de dimisiunea mea, din considerațiuni sanitare. Totodată, mulțamind călduros pentru bunăvoința ce mi-a dovedit-o on. comitet central în tot timpul cât am avut onoare de a sta în fruntea acestui cel mai însemnat așezământ cultural al poporului român din Ungaria și Transilvania, îmi iau voie a aduce la prețuita cunoștință a onoratului comitet central, cum-că eu împreună cu vărul meu dl Zeno de Moconyi, donăm pentru Casa națională 24.000 cor., care sumă zilele acestea va fi depusă la institutul de credit „Albina“.

„Nu mă pot concedia de Dniile Voastre fără a da espresiune de o parte bucuriei mari asupra avântului, care luase Asociațiunea îndeosebit de când a estins sfera activității sale preste întreg poporul român de sub coroana Sfântului Stefan, de altă parte dorinței mele, ca activitatea, ce o desvoaltă Asociațiunea în împlinirea înaltei sale misiuni culturale să devină din an în an tot mai rodnică spre binele material și moral al poporului român din patrie.

„Cu această mă recomand și mai încolo bunăvoinței onoratului comitet central. Birchiș, 24 Octombrie n. 1903“.

† **Teodor Mommsen.** Renumitul profesor de istoric din Berlin, *Mommsen*, unul dintre marii învățați, cari au susținut tesa latinității și continuității noastre în Dacia lui Traian, a răposat în 2 Novembre n. în Charlottenburg.

**Necrolog.** *Ioan Coșariu*, învățător pensionat, după o activitate de 32 ani în comuna Silha și mai pe urmă epitrop primar al bisericeii gr. or. române din Lugoj, a răposat în Domnul Vineri în 24 Oct. c. st. v. în etate de 52 de ani. *Fie-i jărâna ușoară*.

## Bibliografie

În editura Tipografiei și Librăriei diecesane din Caransebeș a apărut :

**Calendarul Românului pe anul visect dela Cristos 1904. Anul al XVI-le. Prețul 25 cr.**

Cuprinsul: *Cronologic* pe anul 1904. *Partea calendaristică* cu povește economice, prevestirea timpului și notițe. *Genealogia* casei domnitoare austriace și *regenții* celorlalte state europene. *Tabela taxelor* de poștă și telegraf. *Scalele de timbre*. *Șematismul bisericii* ortodox-orientale române din Ungaria și Transilvania și spec. al dieceșei Caransebeșului. *Partea literară*: Din ale neamului nostru (urmare din anul trecut). Vechea reședință episcopescă (cu ilustrațiune). Icoana făcătoare de minuni (de V. A. Urechia). Zeno Mocsonyi de Foen (cu fotografie). Legenda pământului. Singura palmă. O Spovadă. Traian Doda 1822—1895 (cu fotografie). Comunitatea de avere (cu ilustrațiune). Ilie Curescu (cu fotografie). Graniceriul, dramă populară în două acte. — *Economie*: Din legumărit (de Iosif Bălan). *Sfaturi*. *Poesii*. *Trei colinzi*. *Epigrame*. *Felurimi*: Anecdote, Cuvinte înțelepte, Cimilituri. *Consemnarea* târgurilor din Ungaria și Ardeal. *Anunțe*.

\*  
**P. M. Liuba**: Gramatica română pentru școlile populare. Partea I. „Etimologia“. Editura librăriei Ciureu, Brașov. Preț 1 fl.

\*  
**an Darius**: Istorie biblice pentru elevii și elevele școlii. Editura librăriei Ciureu, Brașov.

## ONCURS

Episcopul dieceșei Caransebeșului, Prea Sântăia Sale Domnului, în ziua de 24 Iunie a. c. Nr. 2769 Șc. ex. nr. 1907, a publicat un concurs pentru ocuparea definitivă a postului de profesor la școala confesională gr. or. rom. din Bocșa-Montană, în termen de 30 de zile dela prima publicație în „Foia Diecesană“.

Emolumentele și împreună cu acest post sunt:

1. În bani lunară 432 cor.
2. Pentru 1 Hl. grâu în natură, prețuit cu 56 cor.
3. Pentru 7 Hl. cucuruz în natură, prețuit cu 40 cor.
4. Doauă jugere de pământ cu un venit de 40 cor.
5. 1/2 jugere de grădină (intravilan) prețuit cu 32 cor.
6. Pentru scripturistica 8 cor.
7. Pentru participarea la conferințele și adunarea generală a Reuniunii învățătorilor 20 cor.
8. Lemne pentru învățătoriu 26 cor.
9. La înmormântări unde va fi poftit 1 cor.
10. Pentru cortel până la zidirea locuinței învățătoresci comuna se deobligă a plăti în tot anul suma de 40 cor.

Doritorii de a ocupa acest post sunt îndatorați a-și trimite recursele lor ajustate conform normelor din vigoare Prea Onoratului Oficiu protopresbiterial tractual în Bocșa-Montană.

Pentru serviciile prestate în alte comune, comuna bisericească nu acordă nici un fel de emolument.

Concurenții vor avea să se prezinte în vreo Duminică sau sâmbătă în sf. biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic, având alesul învățătoriu a purta scripturistica comitetului și sinodului parohial.

Iersig, în 7,20 Septembrie 1903. 1—2 [61]

**Trifon Popoviciu** m. p. **Dr. Iacob Parneu** m. p.  
preș. com. par. not. ad hoc.

În conțelegere cu mine: **Maksim Popoviciu** m. p.  
protopresbiter tractual.

## Cea mai nouă carte de limba maghiară

pentru școlile populare române

a apărut în editura lui **W. Krafft** în Sibiu:

**Carte de citire și gramatică maghiară** pentru școlile populare cu limba de propunere română. De Dr. A. Schullerus și I. Popovici. Partea primă. 8<sup>o</sup> mediu. 88 pag. Prețul legat C. —.50.

Partea a doua. 8<sup>o</sup> mediu. 285 pag. Prețul legat C 1.70.

În legătură cu aceste cărți stă:

**Manual pentru propunerea limbii maghiare** în școlile cu limba de propunere română. (Indigitații metodice și schițe de lecțiuni). De Dr. A. Schullerus și I. Popovici. 8<sup>o</sup> mediu 47 pag. Prețul broș. C —.60.

## Părerii despre aceste cărți:

„Cărțile de citire ale dlor Schullerus și Popovici, întrebuintate conform indigitațiilor metodice cuprinse în manualul amintit, vor scoate din școale formalismul sec. Ele dau viață învățământului. îl fac interesant și conduc pe elevi așa zicând jucându-se la învățarea limbii maghiare. Metodul urmat de domnia autori în adevăr e cel mai natural și ușor atât pentru învățători cât și pentru elevi. Pentru învățători e de mare preț manualul, care-l conduce pas de pas, dând preparațiuni întregi și indigitații metodice amănunțite și ușurând în mod însemnat greaua lucrare a învățătorilor. — Acestea cărți ni-se par cele mai bune între câte avem noi pentru propunerea limbii maghiare“.

„Tribuna“ Nr. 133. 1902.

Comisiunea școlară referă în ședința Sinodului arhiepiscopesc, ținută la 19 Aprilie 1903, „asupra Manualului și cărții de citire“ de Dr. A. Schullerus și I. Popovici... propunând să fie admise, după ce din punctul de vedere pedagogic sunt deja censurate prin consistoriu“. „Telegraful Roman“ Nr. 44. 1903.

În conferința învățătorescă din cercul Seliște, ținută în Gurariului la 25 Aprilie 1903, „dl Petru Giura își cetesece elaboretul despre studiul asupra manualelor din limba maghiară pentru școlile populare și propuneri asupra celor mai bune și practice de folosit“.

„Prin o amănunțită și instructivă expunere arată metodele, cari se folosesc la învățarea unei limbi străine, metodele pe baza cărora sunt apoi compuse diferitele manuale didactice. Critică rënd pe rënd manualele din limba maghiară, cari se folosesc în școlile noastre, și în fine recomandă a se folosi manualele din limba maghiară edate de Dr. A. Schullerus și I. Popovici, pe cari le află mai corespunzătoare, mai practice.“

„Conferința recomandă introducerea manualelor lui Dr. A. Schullerus și I. Popovici în școlile din acest cerc“.

[59] 4—5

„Telegraful Roman“ Nr. 52. 1903.